

очевидців й свідків злочину та отримання від них пояснень щодо злочинної події та ін.

Констатуючи вищевикладене, вкажемо на те, що протидія сутенерству та втягненню особи у зайняття проституцією є важливою складовою забезпечення публічного порядку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами від 21 березня 1949 року/

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : прийнятий Верховною Радою України Законом №4651-VI від 13.04.2012 р. ; відп. за вип. В. А. Прудников. – Х. : Право, 2016. – 392 с.

3. Саїнчин О.С. Слідчі ситуації та алгоритми дій в методиці розслідування серійних вбивств. [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/22719/%CE/>

**Російський
Ілля Костянтинович,**
аспірант Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

**ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ, ЯКИЙ ВЧИНЯЄ
КРАДІЖКИ З ПРИМІЩЕНЬ МАГАЗИНІВ**

Встановлення особи, яка вчинила злочин, є одним із головних завдань розслідування. Для вирішення цього завдання на початковому етапі слідчому необхідно мати принаймні мінімальні відомості про особу злочинця, особливо, коли крадіжку вчинено в умовах неочевидності. Саме тому дані про особу злочинця дуже важливі для розслідування. На думку В.А. Жбанкова, вони допомагають: «визначити особливості відображення властивостей особи злочинця при підготовці, вчиненні та приховуванні злочинів; розробити систему слідів, що відображають соціальні, психологічні і біологічні властивості особи злочинця, та виявити інші джерела інформації про нього; визначити систему техніко-криміналістичних і тактичних методів і засобів зі збирання, дослідження, оцінки та використання інформації про особу злочинця; встановити взаємозалежність і взаємозв'язки між соціальними, психологічними та біологічними властивостями злочинця, що містяться у джерелах інформації про нього; на основі зібраної інформації та виявлених взаємозв'язків між соціальними, психологічними, біологічними властивостями побудувати модель особи, яка вчинила злочин; визначити систему пошукових заходів щодо встановлення особи злочинця; на основі виявлених закономірностей між елементами злочинної діяльності розробити

систему типових версій щодо особи, яка вчинила злочин, стосовно тих або інших видів злочинних діянь, у тому числі й на базі ЕОМ» [1, с. 9].

У кримінології характеристику особи злочинця розглядають за такими ознаками: соціально-рольові (найближче оточення, побутові, сімейні, виробничі та загальноцивільні відносини); соціально-демографічні (стать, вік, освіта, соціальний стан, професія і вид занять, сімейний стан, місце проживання, матеріальне забезпечення та житлово-побутові умови); морально-психологічні (світогляд, ціннісні орієнтації, інтелектуальні ознаки, рольові особливості, психічні аномалії, що не виключають осудність, рівень потреб); кримінально-правові (мотиви злочину, характер та спрямування посягань, одиночний чи груповий характер посягань, строк і вид покарання, стаття КК України) [2, с. 132].

Цікавим є поділ усіх властивостей злочинця на власні та відносні, запропонований М.О. Селівановим. До власних ознак злочинця належать такі, як стать, вік, інтелектуальний та фізичний розвиток, морально-психологічні якості, володіння певними професійними навичками, злочинний досвід. До відносних властивостей належать різні прояви соціальних зв'язків злочинця, серед яких: спосіб життя злочинця, особистісні прояви у різних сферах діяльності, співвідношення місця проживання та роботи злочинця, його професійний рівень та ступінь освіченості, соціальний статус та коло зв'язків [3, с. 132].

На нашу думку, для повної характеристики особи злочинця необхідно мати такі дані:

- фізико-біологічні властивості особи (стать, вік, зріст, статура, фізичні дані тощо);
- морально-психологічні (світогляд, переконання, риси характеру, звички, емоції, темперамент тощо);
- соціально-побутові (сімейний стан, місце проживання, роботи, навчання, суспільні відносини у при виконанні окремих видів діяльності);
- соціально-правові (злочинний досвід, наявність судимості, ставлення до вчиненого тощо).

Фізико-біологічні характеристики особи злочинця тісно пов'язані зі способом вчинення злочину та слідами злочинного посягання. Стать та вік особи здебільшого впливає на обрання ним того чи іншого способу. Злочинці молодого віку обирають більш примітивні способи вчинення злочину, пов'язані, як правило, з руйнуванням перешкод. Відповідно до структури способу вчинення злочину така складова, як приховування слідів частіше за все відсутня. Зріст, статура, фізичні характеристики особи злочинця впливають на обрання способу проникнення до приміщення. Злочинці кремезної статури проникають у приміщення шляхом зламу перешкод за допомогою власної сили або, як правило, дією такої сили на нескладні знаряддя зламу (лом, монтування). Відповідно до статури та фізичних даних злочинця утворюються певного виду сліди, що відрізняються перш за все за

розміром, формою та розташуванням.

Морально-психологічним характеристикам особи злочинця приділяється достатньо уваги з боку вчених у галузі кримінології, криміналістики та юридичної психології. У юридичній психології розділяють особистісні характеристики злочинця за типами: насильницького, сексуально-насильницького, корисливо-насильницького, корисливого тощо. Особи, які вчиняють крадіжки, незалежно від їх виду, мають низку спільних рис. Як зазначає М.І. Єнікєєв «особа злочинця – крадія, як правило, деформована його стійким включенням у кримінальне середовище, дефектами сімейного виховання вже у ранньому віці, хронічним незадоволенням його насущними потребами, постійною ситуативною залежністю» [4, с. 41].

Потреби та погляди крадіїв вкрай обмежені та примітивні й непов'язані зі сприйняттям загальноприйнятих соціальних цінностей. Відсутність соціальної адаптації посилюється такими чинниками, як відсутність сім'ї, спеціальності, постійного місця роботи, а інколи й місця проживання. Крадії характеризуються постійною антисуспільною спрямованістю поведінки: пияцтва, вживання наркотиків. Як правило, вони також схильні до вчинення інших видів злочинів: хуліганства, грабежів, у сфері обігу наркотиків. Риси характеру крадія: жадібність, прагнення до незаконного збагачення, нечесність, егоїзм тощо формуються під впливом загальної корисної спрямованості його діяльності.

Серед соціально-побутових характеристик особи злочинця для розслідування крадіжок з приміщень магазинів важливе значення має місце проживання. Вивченням матеріалів кримінальних проваджень встановлено, що 58 % крадіїв проживало у безпосередній близькості від місця вчинення крадіжки. Користуючись наведеними даними, слідчі при розслідуванні злочину гарячими слідами повинні у першу чергу відпрацьовувати будинки поблизу місця вчинення злочину. За місцем роботи особи злочинців характеризуються таким чином: без постійного місця роботи або навчання складають 60 % від загальної кількості злочинців; працюючі – 25 %; учні професійно-технічних училищ коледжів, технікумів – 11 %, інші – 4 %.

Соціально-правові характеристики особи злочинця є найголовнішими, тому що вони пов'язують між собою інші складові особистості крадія, безпосередньо впливають на спосіб учинення злочину, предмет злочинного посягання та інші елементи криміналістичної характеристики. Залежно від професійних навичок та досвіду злочинної діяльності В.А. Журавель поділяє злочинців, які вчиняють крадіжки, на дві групи: «а) професійні злодії, для яких крадіжки є основним джерелом існування. Як правило, такі особи раніше були судимі за аналогічні злочини і в цьому значенні злочинна діяльність – одна з найбільш сталих і «рецидивонебезпечних». Вони ж очолюють злочинні формування і мають певну спеціалізацію; б) особи, які вчинили крадіжку через якісь конкретні обставини, що склалися (залишені без догляду особисті речі громадян або без належної охорони матеріальні

цінності, незамкнені двері квартири чи автомашини тощо). Ці особи викрадають предмети, що перебувають на виду (в основному невеликої кількості), і намагаються швидко залишити місце крадіжки» [5, с. 233].

Погоджуючись з наведеною класифікацією, вважаємо, що у зв'язку з соціально-економічною кризою у країні можна виділити групу осіб, які у зв'язку з важким матеріальним становищем, змушені здобувати собі засоби для проживання злочинним шляхом. Вони, як правило, раніше не засуджені, іноді вперше вчиняють крадіжки, мають нестійку антисуспільну направленість. Вони вчиняють крадіжки з магазинів частіше за все у відкритий спосіб з прилавків, коли магазини відчинені.

Список використаних джерел:

1. Жбанков В. А. Человек как носитель криминалистически значимой информации / В. А. Жбанков. – М. : Ассоциация «Профессиональное образование», 1993. – 36 с.
2. Криминология :учеб.[для ВУЗов];под общ. ред. А.И. Долговой. – М.: Изд-во «Норма (Издательская группа Норма – Инфра. М), 2000. – 692 с.
3. Селиванов Н. А. Советская криминалистика: система понятий / Н.А. Селиванов. – М. : Юр. лит., 1982. – 154 с.
4. Еникеев М.И. Юридическая психология / М.И. Еникеев. – М. : Норма, 2008. – 256 с.
5. Керівництво з розслідування злочинів : науково-практичний посібник / [В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька. – Х. : Одісей, 2010. – 960 с.

Сіроух Ірина Володимирівна,
здобувач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ХАРАКТЕРИСТИКА СПОСОБІВ СТВОРЕННЯ АБО УТРИМАННЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ МІСЦЬ РОЗПУСТИ І ЗВІДНИЦТВА

При розслідуванні злочинів важливе місце займає дослідження способів їх вчинення. Спосіб злочину – це система дій під час підготовки, вчинення та приховування злочину, детермінованих умовами зовнішнього середовища та психофізичними властивостями особи, що можуть бути пов'язані з вибором використання відповідних знарядь або засобів та умов [1, с. 12]. На думку Ю.В. Гавриліна, способу злочину притаманні індивідуальна визначеність, відносна стійкість та відображення в навколишньому середовищі у вигляді слідів. Це дозволяє ідентифікувати злочинця за ознаками способу вчинення злочину [2, с. 28]. Адже способи як окремі прояви, як зазначає С.М. Зав'ялов, зараз значно видозмінюються не тільки у зв'язку з появою нових видів